

De Erfgoedagenda 2022-2026: 'Erfgoed loont, leeft, inspireert en verbindt'

4.1 Doel en ambitie: De kracht van erfgoed

Het resultaat van de evaluatie De Kracht van Erfgoed is de Erfgoedagenda 2026-2026: 'Erfgoed loont, leeft, inspireert en verbindt'. De ambitie is binnen de bestaande beleidskaders de bouwstenen te verstevigen die hun waarde hebben bewezen en door bijsturing de kracht van erfgoed beter te benutten. Hierdoor komt het beleid beter in lijn met het verdrag van Faro. Daarbij is het doel te stimuleren dat het nemen van instandhoudingsmaatregelen voor het behoud van erfgoed een verbindende functie vervult door gelijktijdig maatschappelijke opgaven binnen het sociaal domein, de verduurzaming, de circulaire economie, recreatie en toerisme te realiseren.

De actuele trends en ontwikkelingen, zoals de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 juli 2022, implementatie van het verdrag van Granada en het kunnen uitvoeren van wettelijke taken, zorgen ervoor dat meer dan voorheen de basis op orde moet zijn. Voldaan moet worden aan de minimale vereisten, zoals het digitaal beschikbaar hebben van (ruimtelijke) relevante informatie en het adequaat beschermen van de omgeving van monumenten. De inventarisatie en bescherming van de Wederopbouw en Post-65 periode maakt hier deel van uit. Binnen de beleidscyclus van vergunningverlening, toezicht en handhaving betekent het vooral een taakverzwaring voor twee laatstgenoemde taakvelden. Daarvoor is een investering in kennis en opleiding noodzakelijk. Voor deze aan de Omgevingswet gerelateerde activiteiten kan voor de periode 2022-2023 vanuit het (structurele) budget van de implementatie Omgevingswet voor een bedrag van € 4.000 gebruik worden gemaakt.

Uit de evaluatie is gebleken dat niet alle ambities voor het uitvoeren van het beleid konden worden waargemaakt vanwege de beschikbare middelen en capaciteit. Het gaat daarbij om een budget van €18.171 voor archeologie en van € 913 voor monumenten. Het subsidiebudget voor instandhouding monumenten is €13.712 en de activiteitensubsidie voor erfgoed € 7419. Mede op basis van de resultaten van de enquête (bijlage 4) worden prioriteiten gesteld. Het gaat daarbij in ieder geval om de publicatie van de Canon, het creëren van betrokkenheid bij en aandacht voor het Kanaal van Corbulo, het digitaal beschikbaar hebben van (ruimtelijke) relevante informatie, het adequaat beschermen van de omgeving van monument, de inventarisatie en bescherming van de Wederopbouw en Post-65 periode, het investeren in kennis en competenties voor de uitvoering van de wettelijke taken (in het proces van vergunningverlening, toezicht en handhaving). In 2022 zal een voorstel aan de raad worden voorgelegd hoe invulling te geven aan de bestemmingsreserve monumenten (€290.020). Er zal onderzocht worden op basis van welke voorwaarden dit budget kan worden ingezet.

Met een extra budget kan beter aansluiting worden gezocht bij de Provinciale Erfgoedtafels (Trekvaart, Limes, Landgoederen) en de Landschapstafels (Leidse Ommelanden, Duin, Horst en Weide) als het gaat om het vinden van cofinanciering voor het behalen van de ambities van het Nationaal Park Hollandse Duinen, de Structuurvisie en de RES.

Een sprekend voorbeeld is de totstandkoming van de Prins Frederiks Parkenroute, goeddeels gefinancierd door de provincie, maar met een beperkte bijdrage van de gemeente tot stand gekomen (hefboomeffect).

4.2 Totstandkoming

Net als bij de totstandkoming van de Kadernota Erfgoed is bij de evaluatie en bij het opstellen van de erfgoedagenda Cultureel Erfgoed 2022-2026 het Lokaal Erfgoed Platform (LEP) betrokken. Dit is gedaan tijdens twee bijeenkomsten op 8 september, 8 december 2020 en 20 december 2021.

In de eerste bijeenkomst zijn de resultaten van de enquête besproken. Deze is zowel ambtelijk uitgezet, als onder de leden van het LEP en de Commissie voor Welstand en Cultureel Erfgoed. De evaluatie bestrijkt de periode vanaf 2013 tot medio 2021. Daarbij zijn tevens de bevindingen van de leden van het LEP en de Commissie WCE zelf opgetekend. Bij de tweede bijeenkomst met het LEP is de erfgoedagenda besproken, die ook ambtelijk en met de commissie WCE is doorgenomen. Daarbij zijn aanvullende voorstellen gedaan voor de nieuwe agenda.

De resultaten van beide bijeenkomsten, van de enquête en de trends en ontwikkelingen zijn richtinggevend geweest voor de onderstaande nieuwe Erfgoedagenda 2022-2026.

	2022	2023	2024	2025	2026
Subsidiebudget instandhouding	13.721	13.721	13.721	13.721	13.721
Activiteitsubsidie cultureel erfgoed	7419	7419	7419	7419	7419
Archeologie	18.171	18.171	18.171	18.171	18.171
Monumenten	913	913	913	913	913
Omgevingswet		4.000	4.000		
Bestemmingsreserve monumenten (1.3)	58.000	58.000	58.000	58.000	58.000

Tabel 1 Beschikbaar budget voor erfgoed

Jaarlijks worden in december op basis van onderstaande agenda de budgetten verdeeld. Tevens wordt dan ook het afgelopen jaar geanalyseerd, welke punten van de agenda zijn uitgevoerd en / of afgerond en zijn de budgetten hiervoor volledig benut of toereikend geweest.

4.3 De Erfgoedagenda 2022-2026: 'Erfgoed loont, leeft, inspireert en verbindt'

Bouwsteen: 1 Goed onderhoud stimuleren		2022	2023	2024	2025	2026
1.1	Regulier subsidiebudget instandhouding monumenten	x	x	x	x	x
1.2	Activiteitsubsidie cultureel erfgoed	x	x	x	x	x
1.3	Voor het budget bestemmingsreserve monumenten zal nader worden bepaald onder welke voorwaarden deze reserve ingezet kan worden om de ambities verder waar te maken.	x	x	x	x	x
1.4	Eigenaren stimuleren achterstallig onderhoud weg te werken/verduurzamen door te informeren over financiële regelingen en het bevorderen van herbestemming van erfgoed.	x	x	x	x	x
1.5	Erfgoed meer prioriteit geven in handhavingsprogramma van Toezicht en Handhaving; opleidingsbudget medewerkers.	x	x			
1.6	Met de gemeente Wassenaar plan van aanpak en kerkenvisie opstellen in samenspraak met betrokkenen om te onderzoeken hoe op termijn met kerken, (monumenten en niet-monumenten) kan worden omgegaan.	1e	3e			
1.7	I.s.m. het LEP en de WCE ambitieniveau en uitvoeringsstrategie opstellen voor de te behalen doelen uit de Erfgoed- en Omgevingswet als het gaat om te komen tot een meer inspirerend en uitnodigend welstands- en architectuurbeleid		x	x		
1.8	Het verder ontwikkelen van Groene Menukaart, en optie voor het opnemen van een quick-scan in het subsidiebeleid uitwerken. Daarbij ook structurele aanpak opstellen om kennis van verduurzamen van erfgoed binnen de organisatie te vergroten, zodat aanjaagfunctie vervuld kan worden.		x	x		

Bouwsteen: 2 Herbestemming en herontwikkeling		2022	2023	2024	2025	2026
2.1	Herbestemming gaat voor sloop; subsidiemogelijkheden uitbreiden met herbestemmingsonderzoek voor beeldbepalende panden.				x	x
2.2	De gemeente vervult een voorbeeldfunctie en voorkomt als aanjager en verbinder leegstand van waardevol erfgoed en bevordert toekomstig hergebruik. Leegstand wordt gemonitord en een strategie wordt ontwikkeld waarbij maatwerk en creativiteit centraal staan. Behoud en versterking van de ensemblewaarde zijn richtinggevend.	x	x	x	x	x
2.3	Bij herbestemming en herontwikkeling is de cultuurhistorie het uitgangspunt en tevens inspiratiebron. Materieel en immaterieel erfgoed fungeren als bindmiddel, niet als obstakel. In een vroeg stadium meedenken en faciliteren waar mogelijk.	x	x	x	x	x

2.4	Vanuit de doelen van de Omgevingswet staat de zorg voor het monument en de omgeving centraal. Bij planontwikkelingen wordt zo vroeg mogelijk in het proces gebiedsgericht specifieke cultuurhistorische verkenningen opgesteld als onderdeel van een beeldkwaliteitplan of ruimtelijke onderbouwing. Het is een middel om invulling te geven aan de zorgplicht voor het erfgoed en zijn omgeving.	x	x	x	x	x
-----	---	---	---	---	---	---

Bouwsteen: 3 Herziening gemeentelijke monumentenlijst 'de basis op orde'		2022	2023	2024	2025	2026
3.1	Lijst van beeldbepalende panden opnemen in het omgevingsplan.				x	x
3.2	Voortzetten digitalisering onderzoeksgegevens archeologie.	x	x	x	x	x
3.3	Opstellen en vaststellen van beleidskaart met aantoonbare archeologische verwachtingen met daarbij geactualiseerde onderzoeks- en vrijstellingsgrenzen ihkv de Omgevingswet.	x	x			
3.4	Digitalisering waardenkaart voor bovengronds erfgoed; de kaart moet beleidsmatig verankerd worden als onderdeel van het omgevingsplan.	x	x	x		
3.5	Plan van aanpak opstellen voor het stimuleren dat immaterieel erfgoed beter verankerd wordt in de canon.			x		
3.6	Afronden actualisering erfgoedlijsten, waaronder actualisatie van bestaande redengevende omschrijvingen en de beeldbepalende en karakteristieke panden.	x	x	x	x	
3.7	Monumentale kunst uit de wederopbouwperiode, aan gebouwen en in de openbare ruimte inventariseren en waar nodig beschermen.		x	x		
3.8	Cultuurhistorische inventarisatie en actualiseren van ontbrekende thema's waaronder de periode 1945-1965, Post-65 periode, groen erfgoed, historische interieur(onderdelen), het opstellen van gebiedskarakteristieken en de kwaliteiten koppelen aan nieuwe welstandscriteria? ¹	x	x	x		
3.9	Welstandscriteria aanpassen aan de inventarisatie en waardering van ontbrekende thema's.			x	x	
3.10	De nieuwe thema's met waardevol erfgoed deel laten uitmaken van het Verhaal van Voorschoten. De kwaliteiten integraal benutten bij het opstellen van het Omgevingsvisie- en plan.		x	x		
3.11	Opstellen van onderzoekskaders (zoals voor Kanaal van Corbulo).	x	x			

¹ Deze thema's vallen binnen de brede definitie van cultureel erfgoed en gaan in ieder geval over gebouwde onderdelen, archeologie, historisch-geografische en cultuurlandschap (incl. parken en stedenbouw), de verhalen, tradities en gewoonten.

Bouwsteen: 4 Erfgoed in de ruimtelijke ordening		2022	2023	2024	2025	2026
4.1	Verankeren cultuurhistorie in RO; Cultuurhistorische waardenkaart (digitaal) koppelen aan bestemmingsplannen (zie ook 3.2).	x	x	x		
4.2	Beleidskaders vaststellen voor de bepaling van de omgeving van het monument als onderdeel van het omgevingsplan.			x	x	
4.4	Bij ruimtelijke ontwikkelingen een bijdrage leveren aan de kwaliteit van de leefomgeving m.b.t. behouden, versterken en benutten van de cultuurhistorische kwaliteiten.	x	x	x	x	x
4.5	De groene leefomgeving is meer dan de parken en landgoederen; het agrarisch landschap, gebouwen en landerijen, staat onder druk. Deze waardevolle omgeving behouden is de opgave voor de komende periode.	x	x	x	x	x
4.6	Bij vaststellen van de omgeving van het monument wordt een beeldkwaliteitsplan opgesteld (zie ook 2.4).	x	x	x	x	x

Bouwsteen: 5 Communicatie en profilering		2022	2023	2024	2025	2026
5.1	De gemeente zet een Erfgoedloket op of draagt bij aan een regionaal Erfgoedloket. Hier verstrekken vakspecialisten klantgericht informatie en maatwerk-adviezen over de omgang met erfgoed op alle vlakken, waaronder verduurzaming van monumenten.		x	x	x	x
5.2	Faciliteren van cultureel ondernemerschap, gericht op uitdragen van cultuurhistorische waarden, materieel en immaterieel, landschappelijk en gebouwd.		x	x	x	
5.3	Maatwerk-advies blijven geven zodat wordt ingezet op het uitvoeren van zinvol archeologisch onderzoek.	x	x	x	x	x
5.4	Digitale informatie waaronder kaartmateriaal via de gemeentelijke kanalen publiceren.	x	x	x	x	x
5.5	Zichtbaar maken van archeologie in openbare ruimte om het draagvlak vergroten.	x	x	x	x	x
5.6	Kanaal van Corbulo breed onder de aandacht brengen, waaronder specifiek ook voor jongeren.	x	x	x	x	x
5.7	Verbeteren kennisoverdracht via gem. website, daarbij aandacht voor inclusiviteit		x	x		
5.8	Beschrijvingen Canon vervolgen en publiceren op website. Publicatie canon uitgeven. Canon onder de aandacht brengen via gemeente, OGLV, pers.	1e				
5.9	Draagvlak verbreden door erfgoed actief te promoten en inzetten op hoogwaardig toerisme.		x	x	x	x
5.10	Immaterieel erfgoed onder de aandacht brengen.		x	x	x	x
5.11	Aanbieden monumentenschildjes.		x	x	x	x
5.12	Voortzetten steunen OMD om erfgoed onder de aandacht te brengen	x	x	x	x	x
5.13	Voortzetten samenwerking Groene menukaart	x	x	x	x	x

Bouwsteen: 6 Samenwerken en vrijwilligerswerk stimuleren		2022	2023	2024	2025	2026
6.1	Onderlinge intensieve(re) samenwerking stimuleren in de vorm van een kennisnetwerk van vrijwilligers, met op reguliere basis contactmomenten met het LEP, Museum en OGLV. Idem Brandweermuseum, Gemaal de Vereeniging en de vrijwilligers van rond de Paardenmarkt en de Open Monumentendag.	x	x	x	x	x
6.2	Herijking rol voor het LEP. Rol in naamgeving openbare ruimte formaliseren.	x	x			
6.3	Om gewenste (beleids-)doelstellingen te behalen en projecten te realiseren werken we samen met lokale, regionale en landelijke instanties, instellingen en organisaties, zoals vanuit de provinciale Erfgoedlijnen, Landschaps- en Erfgoedtafels, de Federatie van Grote Monumentengemeenten en het Nationaal Park Hollandse Duinen.	x	x	x	x	x
6.4	Bijdrage leveren aan de RES, waardoor erfgoed integraal betrokken wordt bij het behalen van de klimaatdoeleinden en verduurzaming.	x				
6.5	Uitvoering geven aan Cultuurconvenant 2021-2024 culturele regio Leiden, zodat beter samen wordt gewerkt op het gebied van cultuur (waaronder archeologie en erfgoed) tussen Rijk en gemeenten.	x	x	x		

Bouwsteen: 7 Ondersteunen eigenaren		2022	2023	2024	2025	2026
7.1	Ondersteuning/ advisering in vergunningen traject bij subsidies e.a. mogelijkheden (zie ook Bouwsteen 1 en 5.1).	x	x	x	x	x
7.2	Bevorderen dat adviseurs en medewerkers KCC goed en ter zake zijn opgeleid.	x	x	x	x	x